

УДК 371.315:811.111

В. Черниш, д-р пед. наук, проф.
Київський національний лінгвістичний університет, Київ

РІВНЕВИЙ ПІДХІД ДО СУЧАСНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Розглядається питання визначення рівнів сформованості іншомовної професійно орієнтованої комунікативної компетентності в учителів іноземної мови. Особливу увагу приділено проблемі визначення рівнів сформованості вмій в іншомовному професійно орієнтованому мовленні. Виділяється три глобальних рівня, кожен із яких має два підрівня та деталізується "плюсовим" поглибленим рівнем. У праці співвіднесено рівні володіння загальнонавчальною, професійно орієнтованою іноземною мовою та їхню кореляцію із рівнями міжнародних сертифікаційних іспитів. Представлені рівні зіставлено з етапами навчання у закладах вищої освіти (ЗВО), що готує майбутніх учителів іноземної мови.

Ключові слова: майбутні вчителі іноземної мови, рівневий підхід, загальноєвропейські рівні володіння іноземною мовою, загальноєвропейські рекомендації, етапи навчання у ЗВО.

Постановка проблеми. Приєднання України до Бонського процесу вимагає уніфікації до опису навчального процесу як на нижчих щаблях (від початкової школи до профільної), так і до вищих – у ЗВО, єдиних рівнів сформованості базових і ключових компетентностей спеціалістів. Компетентнісний підхід, що покладений в основу формування у майбутніх учителів іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) у цілому та іншомовного професійно орієнтованого мовлення (ІПОГ) зокрема, зумовлює наше дослідження на об'єкт навчання як на багатокomпонентний, ієрархічно організований і багаторівневий феномен.

Актуальність проблематики. Проблему стандартизації рівнів володіння іноземною мовою (ІМ), оцінювання та систематизації сформованих іншомовних навичок і вмій можна вважати однією із актуальних проблем в Україні, оскільки зміни в сучасних освітніх стандартах відбуваються з урахуванням міжнародних норм, зокрема документів Ради Європи.

Постановка проблеми, її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Вибрана методологічна позиція дозволяє побачити не лише основні системоутворювальні компоненти ІПОГ на всіх його рівнях розвитку, але, що особливо суттєво з методичної позиції, уловити механізм рівневого розвитку цього процесу. ІПОГ як специфічна мовленнєва здатність учителя ІМ, що забезпечує усну форму професійно педагогічного спілкування (ППС), проходить у своєму розвитку ряд послідовних стадій або фаз, що лежать між рівнями "не володіння" (нульовий рівень) – "професійно обмежений", "початковий професійний", "середній професійний", "професійно достатній", "високий професійний рівень" "відносно досконале володіння іншомовного ІПОГ". Очевидно, що "нульовий рівень" ІПОГ – це вихідна точка, з якої починається формування компетентності в ІПОГ у напрямку до бажаної мети. Кінцева ж мета – це рівень відносно досконалий, що визначається чинною програмою іншомовної підготовки майбутніх учителів ІМ.

Невирішені частини загальної проблеми, яким присвячується стаття. Наведені вище терміни, що використані нами для умовного подання ієрархії рівнів, переконує, що не існує чітких визначених рівнів володіння ІМ для вчителів ІМ; це підтверджує й аналіз відповідних наукових теоретичних та методично-практичних джерел. Аналіз документів, розроблених і апробованих експертами Ради Європи, праць дослідників різних університетів Європи переконує, що на сьогодні існує доволі велика кількість описів рівнів володіння ІМ, проте, можна констатувати, що вони, по-перше, не уніфіковані у кількості рівнів ні в кількісному, ні в якісному наповненні дескрипторів і дескрипторних шкал. Крім того, що стосується виділення рівнів і дескрипторів володіння професійно орієнтованою ІМ, тобто мовою фаху, особливо, щодо

мовлення учителя – відповідних документів немає або зовсім обмаль. Частіше дослідники орієнтуються на шкали рівнів володіння загальною ІМ, запропоновані комітетом Ради Європи та викладених у Загальноєвропейських рекомендаціях (ЗЄР).

Мета і завдання дослідження. Мета цієї статті – розглянути підходи до класифікації рівнів володіння ІМ, оскільки йдеться про фахову компетентність учителя ІМ. Для досягнення мети необхідно вирішити такі завдання: 1) установити рівні професійної майстерності вчителя ІМ та співвіднести їх із рівнями володіння ІМ; 2) визначити рівні володіння ІПОГ; 3) провести кореляцію цих рівнів і років підготовки вчителя ІМ у ЗВО.

Стан дослідження. Під "рівнем володіння ІМ" у методиці викладання ІМ науковці розуміють ступінь досягненого успіху в оволодінні виучуваною ІМ за відведений для цього проміжок навчального часу. Показником рівня володіння ІМ є рівень сформованості ІКК, що свідчить про вміння і здатність користувача ІМ користуватися мовою як засобом спілкування [1, с. 324–325].

Розробка ЗЄР та встановлення рівнів володіння ІМ має довгу історію. Ще у 1971 р. Радою Європи була визнана важливість створення банку дескрипторів і критеріїв оцінювання рівнів, а також розроблена концепція навчання ІМ, спрямована на задоволення комунікативних потреб користувачів ІМ. У 1975 р. були розроблені дескриптори "Порогового рівня" (*Threshold level*) для англійської та французької мови (*un Niveau-Seuil*), далі – рівень "Виживання" (*Waystage level*). Опис рівнів був побудований на розробках Дж. А. Ек і Дж. Трім, викладених у чотирьох книгах: *Breakthrough*, *Waystage 1990*, *Threshold 1990*, *Vantage* тощо. Вони стали основними моделями для розробки дескрипторів мовленнєвих умінь ІМ та беруться до уваги розробниками програм із вивчення ІМ, національних державних стандартів, створення різноманітних підручників і посібників. ЗЄР у сьогоденному вигляді розроблені Радою Європи спільно з Європейською асоціацією мовного тестування ALTE (The Association of Language Testers in Europe). Створений документ у 1986–1996 рр. почав використовуватися по всій Європі з листопада 2001 р. В українській редакції ЗЄР були запроваджені у 2003 р.

Виклад основних положень. На сучасному етапі розвитку методики навчання ІМ, як у загальноосвітніх закладах (школах) та ЗВО, прийнято виділяти рівні, що описані у ЗЄР.

Існують різні думки щодо виділення рівнів володіння ІМ. Так, до критеріїв для переходу від одного рівня володіння іншомовним спілкуванням до наступного рівня, зазвичай, використовують розроблені авторами Загальноєвропейської компетентності володіння ІМ:

1) комунікативні задачі, які користувачі ІМ можуть розв'язувати засобами виучуваної мови на різних етапах навчання (*functions*);

2) сфери, теми, ситуації спілкування, у межах яких такі задачі розв'язуються, тобто враховується предметно-змістовний бік спілкування (*context*);

3) ступінь лінгвістичної та екстралінгвістичної коректності розв'язання комунікативного завдання (*accuracy*) [4, с. 24].

Крім того, успіх переходу від одного рівня володіння ІМ до наступного залежить від цілого ряду чинників, серед яких, зокрема А. М. Щукін, називає:

- складність мови, виходячи з легкості/складності її опанування. Так, ІМ поділяють на чотири групи (від легкої до складної): 1) романські мови (італійська й іспанська мови); 2) англійська, французька, німецька; 3) російська, фінська, угорська; 4) ієрогліфічні мови (китайська, японська, арабська мови);

- кількість годин, необхідних для вивчення ІМ на певному рівні;

- умови навчання, у тому числі наявність/відсутність мовного середовища, досвід викладачів, відповідні навчально-методичні комплекси/посібники тощо, організаційні форми навчання тощо);

- здібності користувачів ІМ до опанування мовою (встановлюються за результатами відповідних тестувань) [4, с. 25].

На думку науковців Кембриджського синдикату (Cambridge ESOL), кількість годин, необхідних для досягнення чергового рівня, залежить від декількох факторів, а саме: рівня знань ІМ у користувачів ІМ на момент нового етапу навчання, інтенсивність занять, схильності /здібності та віку, кількості позааудиторних годин, витрачених на навчання (тобто виконання домашнього завдання, додаткова самоосвіта тощо). Усе ж експерти Кембриджського синдикату дотримуються такої кількості академічних годин (див. табл. 1), тобто аудиторних занять під керівництвом викладача, причому одна академічна година становить 45 хв. У табл. 1 наводиться сукупна кількість годин кожного рівня, тобто скільки часу необхідно кожному користувачеві ІМ для досягнення чергового рівня, починаючи навчання з початкового рівня, що співвідноситься із рівнем Beginner відповідно до міжнародної класифікації. Принагідно зауважимо, що згідно з чинною програмою для мовних ЗВО, отримуючи ступінь бакалавра, студент (майбутній учитель ІМ) має досягнути у діалогічному мовленні рівня С 1.2, а в монологічному, відповідно, С 2.1. Наведемо також кількість необхідних годин для досягнення рівня С 2.

Таблиця 1

Кількість аудиторних годин вивчення АМ для досягнення чергових рівнів володіння мовою згідно із загальноєвропейськими рівнями (Guided Learning Hours) (за матеріалами Cambridge ESOL)

Рівень		Кількість годин
A (Basic User) – Елементарний користувач	A2 (Waystage) – Середній або "Вживання"	приблизно 180–200
B (Independent User) – Незалежний користувач	B1 (Threshold) – Рубіжний	приблизно 350–400
	B2 (Vantage) – Просунутий	приблизно 500–600
C (Proficient User) – Досвідчений користувач	C1 (Effective Operational Proficiency) – Автономний	приблизно 700–800
	C2 (Mastery) – Компетентний	приблизно 1,000–1,200

Хоча Кембриджський синдикат і визначає таку приблизну кількість годин, на практиці для досягнення таких рівнів необхідно більшу кількість годин. Так, А. М. Щукін наводить таку кількість годин, яка необхідна для формування умінь "говоріння" російською мовою як іноземною на заняттях із майбутніми філологами-русистами:

- елементарний рівень досягається у результаті інтенсивного вступного курсу тривалістю два-три тижні, кількість годин – 100–120, лексична база – 500 лексичних одиниць;

- базовий рівень (допороговий) досягається до кінця першого семестру тривалістю разом із вступним курсом – п'ять місяців, кількість годин – 480, лексична база – 1300 лексичних одиниць;

- пороговий рівень досягається до кінця другого семестру в кількості 440–460 годин, лексична база – 2300 лексичних одиниць;

- пороговий просунутий досягається за час навчання у бакалавраті (4 роки); кількість годин: 380 – володіння мовою загального вжитку, 340 годин – мова спеціальності, лексична база – 6000 лексичних одиниць активного словникового мінімуму [4, с. 220].

Запропоновані у ЗЄР шкали описують три глобальних рівні володіння ІМ, які корелюють із традиційною трирівневою системою, під якою розуміють базовий (*Starter, Elementary, Beginner*), середній (*Intermediate*) і (*Advanced*) рівень володіння ІМ. При подальшій розробці питання рівнів володіння ІМ кожен рівень був деталізований:

Рівень А – це елементарний користувач ІМ (*Basic User*). Цей рівень поділяється на рівень А1 (*Breakthrough*) – Інтродуктивний рівень або "Відкриття" та рівень А2 (*Waystage*) – Середній або "Вживання".

Рівень В – це рівень незалежного користувача ІМ (*Independent User*). На цьому рівні виділяється рівень В1 (*Threshold*) – Рубіжний рівень і В2 (*Vantage*) – Просунутий рівень.

Рівень С – цей рівень описує досвідченого користувача ІМ (*Proficient User*) та включає рівень С1 (*Effective Operational Proficiency*) – Автономний та С2 (*Mastery*) – Компетентний [2, с. 22–23].

Отже, із 1996 р. Рада Європи використовує шестирівневу систему володіння ІМ. Кожен рівень науковцями описаний за допомогою твердження із програми *Can-do*. Система *Can-do* складається із 400 тверджень "Я можу" і поділяється на 40 категорій (це теми й життєві ситуації) та розбиті на володіння видами мовленнєвої діяльності (говоріння, аудіювання, читання, письмо) залежно від рівня та сфери застосування ІМ. Твердження "Я можу" на кожному запропонованому рівні: 1) описують необхідні здатності користувача ІМ; 2) характеризують притаманні для користувача ІМ мовленнєві дії; 3) представляють чітке розуміння зв'язку між змістом кожного рівня та реальним використанням ІМ.

Гнучкість шкал дозволив експертам Ради Європи у 2009 р. описати й деталізувати додаткові рівні. Так, до кожного рівня був уведений деталізований рівень, наприклад: А2 деталізується рівнем А2+, В1 відповідно В1+, В2 – В2+. Науковці вказують, що "плюсовий" рівень характеризує більш поглиблений "сильніший" рівень, наприклад: "A2 represents a strong A2 performance with more active participation in conversation...; plus significantly more ability to sustain monologues" (Salient Characteristics of CEFR Levels) [5; 6].

Установлюючи етапи навчання у ЗВО ми орієнтувалися на виділені А. М. Щукіним періоди підготовки студентів – майбутніх учителів ІМ у ЗВО (підготовка бакалавра). Так, перший рік навчання ми вважаємо початковим етапом навчання у ЗВО, другий та третій, відповідно, основним етапом, четвертий рік навчання у ЗВО вважати-мемо просунутим етапом.

С. Ю. Ніколаєва пропонує орієнтоване співвідношення рівнів володіння загальнонавчальною та професійно

орієнтованою ІМ [3, с. 66]. Узагальнимо рівні та співвіднесемо їх із рівнями володіння згідно з асоціацією тестування ALTE (Association of Language Testers in Europe), сертифікаційними іспитами для встановлення рівня володіння АМ, національні кваліфікаційні рівні (NQF – National Qualifications Framework) та міжнародної системи тестування рівня володіння англійською мовою (IELTS – International English Language Testing System) (див. табл. 2).

Таблиця 2

Орієнтоване співвідношення рівнів володіння загальнонавчальною та професійно орієнтованою ІМ з етапами навчання у ЗВО та рівнями володіння згідно із сертифікаційними іспитами

Етап навчання у ЗВО	Рік (курс) навчання у ЗВО	Рівні ЗЄР		Рівні володіння АМ згідно з ALTE	Рівні відповідно до сертифікаційних іспитів	NQF	IELTS
		Рівні володіння загальнонавчальною ІМ	Рівні володіння професійно-орієнтованою ІМ				
Початковий	1	B2 Vantage (просунутий)	B2 p – Vantage professional (просунутий професійно орієнтований)	Level 3	FCE (First Certificate in English)	1	5.0/ 5.5/ 6.0
	2						
Просунутий	3	C1 Effective (автономний)	C1 p – Effective professional (автономний професійно орієнтований)	Level 4	CAE (Certificate in Advanced English)	2	6.5/ 7.0
	4						

При цьому спостерігається певна невідповідність між рівнем володіння та спроможністю висловлюватися на професійну тематику. Очевидно, що рівні А2-В1 можуть формуватися у педагогічних коледжах, при цьому не всі абітурієнти мовних ЗВО є випускниками таких навчальних закладів. Виникає певна суперечність, яку ще необхідно розв'язати. При цьому ми не виділяємо професійний рівень, що співвідноситься із загальноєвропейським А1 (рівень виживання), оскільки на цьому рівні формування професійно орієнтованих міжкультурних комунікативних умінь через обмеженість мовного та мовленевого репертуару неможливе. Можна припустити, що рівень С2 в ІПОГ (умовно назвемо його рівнем "вільного професійного спілкування") формується на п'ятому – шостому роках навчання у ЗВО (магістратура). Узагальнюючи вищенаведене, ми виділяємо глобальні рівні: *елементарний* або *обмежений* (репродуктивний) професійний рівень, *початковий* професійний (репродуктивно-продуктивний рівень), *середній* професійний (продуктивний) та *високий* або *достатній* (творчий) рівень. Як засвідчує міжнародний досвід, формування рівнів володіння ІМ загального вжитку та професійного, у межах кожного рівня можна виокремити підрівні (це означає, що користувач, напр., досягнув рівня В2, але його сформованість умінь не досягає ще рівня С1, тому дослідники виділяють рівень В2+) (детальніше див. [5; 6]).

Узагальнивши психолого-педагогічні та методичні дослідження щодо виділення рівнів сформованості професійно педагогічних умінь майбутнього вчителя ІМ, вивчивши шкали та дескриптори рівнів володіння ІМ загального вжитку, що представлені у ЗЄР, у нашому дослідженні ми пропонуємо рівні сформованості умінь ІПОГ, що корелюють із рівнями, запропонованими у ЗЄР А2 (допороговий) – елементарний, В1 (пороговий) – початковий, В2 (пороговий просунутий) – середній, С1 (високий) – високий професійний.

Розробляючи таку шкалу, ми брали до уваги той факт, що ЗВО України, які готують учителів-філологів, зокрема учителів ІМ, починають мовну підготовку студентів практично з так званого нуля, попри здавалося б уніфіковані вимоги до вступу. Цей підхід можна пояснити

декількома причинами: по-перше, неоднорідністю у рівнях володіння ІМ студентів першого курсу (так, закінчуючи загальноосвітній навчальний заклад, учні мають досягнути рівня В1 та рівня В2 у профільній школі) та потребою у "вирівнюванні" знань; по-друге, на окремі факультети до навчання приймаються студенти із "нульовим" рівнем володіння ІМ за умови високого рівня володіння АМ (можна згадати такі випадки, що для підготовки майбутніх учителів французької, німецької мови, іспанської, східних (японської та китайської), шведської, угорської мови набираються абітурієнти, які володіють АМ та зовсім не знають відповідної ІМ). Тому, розробляючи рівні ІПОГ, ми керувалися співвідношенням рівнів і курсів навчання у ЗВО, запропонованим А. М. Щукіним [4, с. 23] та з розрахунку кількості годин згідно з навчальними планами мовних ЗВО (див. табл. 3).

Визначаючи рівні сформованості компетентності майбутніх учителів в ІПОГ, ми спиралися на досвід створення рівня сформованості професійних умінь педагогів та, зокрема, учителя ІМ, ІКК, іншомовної професійно орієнтованої компетентності фахівців гуманітарного профілю та, звичайно, керувалися критеріями й орієнтувалися на дескриптори шкал рівнів сформованості ІКК загального вжитку, описані у ЗЄР [2; 5; 6]. Також на основі узагальнення досвіду практичної діяльності методистів-викладачів ІМ, можна запропонувати такі рівні сформованості компетентності в ІПОГ учителів ІМ: А2, А2+, В1, В1+, В2, В2+, С1, С1+, С2. Необхідно відразу зазначити, що надаючи буквенні позначки виділеним рівням, ми намагалися уніфікувати рівні та узгодити їх із відповідними рівнями у ЗЄР, оскільки йдеться про особливий вид професійної компетентності педагога-філолога.

Нагадаємо, що загальноєвропейський рівень А1, тобто інтродуктивний рівень, не включається нами до професійно орієнтованого рівня, оскільки навіть назва самого рівня говорить сама за себе – це рівень знайомства з ІМ і формування професійно орієнтованої компетенції не лише вчителя, але й будь-якого фахівця не є можливою. Тому початковим професійно орієнтованого рівнем ми вважаємо рівень А2.

Таблиця 3

Співвідношення курсів навчання у ЗВО та рівня володіння професійно орієнтованою ІМ

Етап навчання у ЗВО	Курс навчання		Рівень
	курс	семестр	
Початковий	I	I семестр, вступний курс	Рівень A1 Starter (Beginner). <i>Елементарний рівень.</i> Досягається у межах короткотривалого вступного курсу під час навчання з "нуля".
	I	I	Рівень A2 Elementary. <i>Базовий рівень.</i> Досягається у результаті повторення і коригуванні рівня володіння АМ, що був досягнений у загальноосвітньому навчальному закладі.
	I	II	Рівень A2+ Pre-Intermediate. <i>Професійно обмежений рівень.</i>
Початковий просунутий рівень	II курс	I (III)	Рівень B1 Low-Intermediate. <i>Допороговий професійний.</i>
Основний	II	II (IV)	Рівень B1+ Intermediate. <i>Пороговий або "Професійний рубіжний".</i>
	III	I (V)	Рівень B2 Upper-Intermediate. <i>Професійно пороговий просунутий.</i>
	III	I (VI)	Рівень B2+. <i>Пороговий достатній.</i>
Просунутий	IV	I (VII)	Рівень C1 Advanced. <i>Автономний високий професійно орієнтований.</i>
	IV	II (VIII)	Рівень C2 Proficient (Fluent). <i>Цей рівень можна назвати рівнем вільного професійно педагогічного спілкування.</i>
	V		

Рівень A2 можна вважати професійно обмеженим рівнем володіння ІПОГ. Цей рівень також можна вважати репродуктивним, оскільки досвід студента – майбутнього вчителя ІМ у мовленнєвій взаємодії з учасниками професійно педагогічного спілкування та досвід використання ІМ у соціальній взаємодії – невеликий.

Рівень A2+ представляє посилений рівень A2 з більш активною участю користувача ІМ у розмові на професійно-педагогічну тематику за умови надання йому допомоги та може відчувати певні обмеження у мовленнєвих діях. Користувач ІМ здатен створювати зв'язні висловлювання про свої враження, висловити свої побажання та сподівання, може коротко обґрунтувати та пояснити свої професійні погляди та наміри.

Рівень B1. Рівень ІМ загального вжитку називається "Рубіжний" або "Пороговий". Ми вважаємо, що характеризуючи рівень ІПОГ, цей рівень можна вважати "допороговим", оскільки на цьому рівні володіння ІМ майбутній учитель ІМ ще не має достатньої фахової підготовки, тому користувач ІМ може брати участь у більш широкому, порівняно із попереднім рівнем, діапазоні ситуацій міжкультурного ППС.

Рівень B1+. Пороговий або "Професійний рубіжний", як уже згадувалося, є більш поглибленим рівнем B1. Цьому рівневі ІПОГ притаманні ознаки: користувач ІМ може брати участь в офіційному та неофіційному ППС, дотримуючись основних норм мовленнєвої й невербальної поведінки, прийнятні у країні вивченої ІМ.

Рівень B2 за класифікацією ЗЄР називається "просунутий". Стосовно ІПОГ його можна назвати "Професійним пороговим просунутим". Досвід мовленнєвої взаємодії ІМ розширює можливості користувача ІМ брати участь в офіційному та неофіційному безпосередньому та опосередкованому (за допомогою телефонного зв'язку, засобів мережі інтернет/телеконференції, відеоконференції, зв'язку системи Skype) ППС із зарубіжними колегами як носіями, так і не носіями мови в адміністративно-педагогічній, навчально-педагогічній сфері та сфері пошуково-дослідницьких та наукових методичних проектах.

Рівень B2+. Рівень B2+ представляє посилений рівень B2. Його можна назвати "Пороговим достатнім рівнем". Досвід мовленнєвої взаємодії користувача ІМ дозволяє йому брати участь у ППС, зокрема адміністративно-педагогічній, навчально-педагогічній, а також у науково-методичній сфері. На цьому рівні продовжує фокусуватися увага на аргументуванні, ефективній взаємодії у соціальних і професійних контекстах та мовній усвідомленості, яка з'являється на рівні B2. Цей новий рівень дискурсивної компетентності виявляється в умінні керувати розмовою (стратегії співпраці).

Рівень C1 можна назвати "Автономний високий професійно орієнтований", який характеризується використанням широкого мовного та мовленнєвого репертуару, що дозволяє вільне, спонтанне спілкування. Досвід мовленнєвої взаємодії користувача ІМ і рівень культури розширює можливості брати участь у згаданих вище типах міжкультурного ППС за рахунок того, що вчитель демонструє можливість брати в них участь навіть у випадку, якщо вони здійснюються в межах тематики, що виходить за межі його професійних інтересів.

Рівень C1+. Рівень C1+ представляє посилений рівень C1. Досвід мовленнєвої взаємодії користувача ІМ і рівень культури розширює можливості брати участь у різних типах міжкультурного ППС за рахунок того, що вчитель демонструє можливість брати в них участь навіть у випадку, якщо вони здійснюються в межах тематики, що виходить за межі його професійних інтересів. Може брати участь у роботі наукових конференцій і семінарів, роботі професійних асоціацій тощо. Здатен брати участь у будь-яких формах полілогічного ППС, професійних дискусіях на науково-методичних семінарах і конференціях з міжкультурним складом, у роботі пілотних проектів тощо.

Рівень C2. Цей рівень можна назвати рівнем вільного ППС. Досвід мовленнєвої взаємодії користувача ІМ дозволяє йому брати участь у ППС будь-якого характеру. Легко бере участь та керує будь-якими формами полілогічного ППС. Крім того, на цьому рівні користувач ІМ демонструє відмінні білінгвальні професійні вміння: може з легкістю спілкуватися на професійні теми рідною та іноземною мовами, за необхідності виступати у ролі перекладача на професійних міжнародних зустрічах, знає соціокультурні особливості вживання професійної термінології рідної та ІМ. На цьому рівні ППС тривала мовленнєва взаємодія не виснажує користувача АМ.

Для досягнення кожного рівня необхідна певна кількість годин, як аудиторних, так і позааудиторних.

Висновки. Таким чином, можна дійти таких висновків:

- стандартизація рівнів сформованості у майбутніх учителів ІМ компетентності в ІПОГ має відбуватися з орієнтацією та з урахуванням рівнів, виділених ЗЄР;

- найоптимальнішою формою представлення рівнів є трирівнева структура: на нижньому щаблі є базовий, інтродуктивний рівень умінь ППС, розпочинаючи з рівня A2; другим, проміжним рівнем, можна вважати рівень B, на третьому щаблі є рівень, який відповідає рівневі C. Кожен рівень поділяється на два підрівня та деталізується додатковим "плюсовим" рівнем, що позначає більш поглиблений визначений рівень.

У статті ми конкретизували й деталізували зміст кожного із зазначених глобальних і проміжних рівнів ІПОГ та

співвіднесли їх із роками підготовки у ЗВО, а також визначили необхідну кількість годин для досягнення кожного рівня з урахуванням цілей навчання у мовному ЗВО. Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у визначенні та описі дескрипторних шкал кожного глобального, проміжного та деталізованого рівня володіння вчителями ІМ професійно орієнтованої ІКК у цілому та ІПОГ зокрема.

Список використаних джерел

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М.: Изд-во ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Ніколаєва С. Ю. Система навчання іноземних мов і культур студентів мовних спеціальностей (викладачів, перекладачів) / С. Ю. Ніколаєва // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посіб. для студ. мовних спец. освітньо-кваліфікац. рівня "Магістр" / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011. – С. 53–88.
4. Щукин А. Н. Методика обучения речовому общению на иностранном языке: учеб. пособ. для преподав. и студ. языков. вузов / А. Н. Щукин. – М.: изд-во "Икар", 2011. – 454 с.
5. Oral Assessment Criteria Grid (CEFR Table 3) Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR), Language Policy Division. – Strasbourg. – January 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.coe.int/lang.

6. Supplementary Criteria Grid: "Plus Levels". Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR), Language Policy Division. – Strasbourg. – January 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.coe.int/lang.

References

1. Azymov Э. H. Novyy slovar' metodicheskikh terminov y ponyatyy (teoryya y praktyka obucheniya yazykam) / E. H. Azymov, A. N. Shchukyn. – M.: Yzd-vo YKAR, 2009. – 448 s.
2. Zahal'noyevropeys'ki Rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vvychniyya, vykladanniya, otsinyuvanniya / Naukovyy redaktor S. Yu. Nikolayeva. – K.: Lenvit, 2003. – 273 s.
3. Nikolayeva S. Yu. Systema navchannya inozemnykh mov i kultur studentiv movnykh spetsial'nostey (vykladachiv, perekkladachiv) / Sofiya Yuriyivna Nikolayeva // Metodyka formuvannya mizhkul'turnoyi inshomovnoyi komunikativnoyi kompetentsiyi: Kurs lektsiy: [navch.-metod. posibnyk dlya stud. movnykh spets. osv.-kvalif. rivnya "mahistr"] / Bihych O. B., Borysko N. F., Borets'ka H. E. ta in. / za red. S. Yu. Nikolayevoyu. – K.: Lenvit, 2011. – S. 53–88.
4. Shchukyn A. N. Metodyka obucheniya rehovomu obshchennyu na ynostrannom yazyke: [uchebnoye posobyе dlya prepodavateley y studentov yazykovykh vuzov] / Anatoly Nykolaevych Shchukyn. – M.: Yzdateilstvo Ykar, 2011. – 454 s.
5. Oral Assessment Criteria Grid (CEFR Table 3) Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR), Language Policy Division. – Strasbourg. – January 2009. – www.coe.int/lang.
6. Supplementary Criteria Grid: "Plus Levels". Relating Language Examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR), Language Policy Division. – Strasbourg. – January 2009. – www.coe.int/lang.

Надійшла до редколегії 18.07.18

V. Chernysh, Doctor Hab. of Pedagogical Sciences EdD., Professor
Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine

LEVEL APPROACH TO MODERN PROFESSIONALLY ORIENTED LANGUAGE TRAINING FUTURE TEACHERS OF FOREIGN LANGUAGES

Nowadays levels of mastering foreign languages have the significant importance for standardisation and unified database of achieved levels in mastering any foreign language. The descriptors of each level allow every learner to define and evaluate his or her level of the developed foreign communicative competence. The purpose of the article is to overview different approaches to defining levels of development of foreign communicative competence and professionally oriented competence of teachers of foreign languages. To achieve the stated aims such tasks were carried out: defining levels of teachers' professionally oriented competence and its correlation with levels of foreign languages mastering and defining the levels of foreign professionally oriented speaking, stating the correlation between levels of mastering a foreign language and stages of teaching foreign languages to teacher trainees at university. With the help of analyzing European documents and researches in psychology and pedagogy there were identified ways of defining and describing levels of communicative competence and their descriptors. On the basis of competence and level building approach the levels of formation of the professionally oriented competence in English speaking have been given. Levels of its formation were described according to the European Scales. Global Levels, Sublevels and "Plus Levels" have been introduced and categorized. "Plus" levels represent a strong performance of each level with more active participation in conversation. To sum up, standardisation of levels of the developed foreign communicative competence and professionally oriented competence in foreign speaking must be carried out within the Common European Framework of Reference for Languages. The most appropriate form of levels is three-level structure: the lowest level is a basic one, an introductory level of a foreign language professionally oriented speaking. It starts with the level A2; the second intermediate level is level B, and the most advanced level is C. Each level is subdivided into two sublevels A2, B1 and B2, C1 and C2 and is described in details by "Plus" levels.

Keywords: future teachers of foreign languages, level approach to teaching and learning foreign languages, Common European Framework of Reference for Languages, stages of training at university

УДК 37.015.31:316.42-057.875

Г. Чорна, асп.
Запорізький національний університет, Запоріжжя

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Висвітлено поняття цінностей та наведено класифікацію цінностей. Визначено, що пріоритетними цінностями сучасної студентської молоді виступають матеріальні, пошук сенсу життя, власна індивідуальність, досягнення, власний прес-тиж, високе матеріальне становище, саморозвиток і креативність. Досліджено основні фактори та інститути впливу на формування цінностей, зокрема культурно-духовна сфера життєдіяльності суспільства, релігія, ідеологія, засоби масової інформації, система освіти, культура (у т. ч. і масова), сім'я. Серед соціально-педагогічних, психологічних чинників виокремлено зовнішні та внутрішні. Доведено, що визначальний вплив на формування цінностей мають внутрішні психологічні чинники, зокрема бажання самореалізації та самовдосконалення.

Ключові слова: соціальні фактори, педагогічні чинники, психологічні фактори, студенти, сучасна молодь, цінності, ціннісні орієнтири.

Постановка проблеми. Проблема цінностей та ціннісних орієнтацій завжди була актуальною у науковій думці, особливо в переломні моменти розвитку суспільного середовища. Посилення динаміки соціальних протиріч загострює потребу поглибленого дослідження ціннісно-сміслового

самовизначення молоді, яка в майбутньому задаватиме вектор розвитку та орієнтирів суспільства в цілому. Саме тому важливого значення набуває проблема пошуку змісту ціннісних орієнтацій студентів, дослідження факторів, що впливають на формування цінностей молоді.